

การประเมินมูลค่าของสิทธิบัตร: สิ่งที่คุณควรคำนึง

ดวงตา อุดมเลิศสกุล และปราโมทย์ ธรรมรัตน์

*ความจริงที่แน่ชัดอย่างหนึ่ง ซึ่งถูกอ้างอิงอยู่บ่อยๆ
คือ “ถ้ามันคุ้มค่าในการลอกเลียนแบบ มันก็คุ้มค่าในการคุ้มครอง”*

ส่วนที่ง่าย ๆ ของหลักปรัชญาที่เรียงรายธรรมดานี้ คือ สิ่งหนึ่งของคำถามแรกที่นักประดิษฐ์หรือผู้ค้นคิดใดๆ ก็ตามควรจะถาม ถ้าคำตอบที่ได้กลับมา คือ “ไม่” ก็ไม่จำเป็นต้องดำเนินการยื่นขอรับสิทธิบัตร แต่ถ้าคำตอบว่า “ใช่” ก็ควรดำเนินการนำมาขยายผลใช้ประโยชน์ลักษณะต่างๆ หรือขอรับการคุ้มครองสิทธิ

คำถามเพิ่มเติมต่อมาที่เกิดขึ้น อย่างเช่น ต้นทุนค่าใช้จ่ายเท่าไร
และผลตอบแทนอะไรที่เราสามารถคาดหวังได้ ถ้าได้พยายามเต็มที่
หรือมูลค่าสิทธิบัตรนั้นๆ มีค่าเท่าไร

บทความนี้พยายามที่จะให้คำตอบไปยังคำถามข้อหลัง และเขียนเพื่อให้กำลังใจกับบริษัทที่เพิ่งเริ่มต้น ให้รู้จักมองมูลค่าของนวัตกรรมของพวกเขาอย่างเอาเรื่องเอาจัง และเพื่อให้เขาได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาและทุนทางธุรกิจของพวกเขาได้มากที่สุด บทความนี้จะเน้นด้านสิทธิบัตรเป็นส่วนใหญ่ วิธีการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา การตัดสินใจต่างๆ จะสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการขอรับความคุ้มครองด้านสิทธิบัตร การปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP) ในสิทธิทางกฎหมายที่เหมาะสม

สิทธิบัตร คือ หนึ่งในหลายๆ ชนิดของทรัพย์สินทางปัญญา (IPRs) เท่านั้น
สิทธิบัตรออกให้เพื่อให้การคุ้มครองสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือสำหรับการกระบวนการใหม่
นำไปสู่การผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีนวัตกรรมออกวางจำหน่าย

เพื่อสร้างผลกำไรแก่บริษัท

โดยผู้ทรงสิทธิจะได้รับสิทธิผูกขาดแก่เจ้าของเพียงผู้เดียว
เพื่อใช้ผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการใหม่นั้นนั้นมากที่สุดถึง 20 ปีนับจากวันยื่น
โดยให้การคุ้มครองเฉพาะในประเทศที่สิทธิเรื่องนั้นๆ ได้รับการจดทะเบียน
สิทธิบัตรจึงเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลเชิงพาณิชย์
และเป็นตัวเชื่อมที่สำคัญระหว่างการวิจัยและพัฒนา และตลาดสินค้า

อย่างไรก็ตามสิทธิบัตรเป็นได้มากกว่าที่เห็นที่เป็นอยู่ และสามารถนำเทคโนโลยีไปใช้เพื่อสร้างสินค้าใหม่และพัฒนาสินค้าใหม่เพื่อรักษาตลาดที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือสร้างตลาดขึ้นมาใหม่ พวกเขาสามารถใช้เพื่อเพิ่มการพัฒนาทางการเงิน และยังสามารถถูกใช้เพื่อทำให้เกิดเส้นทางรายได้ขึ้นใหม่ โดยการอนุญาตให้ใช้สิทธิ หรือสร้างธุรกิจที่ปรากฏอยู่ในประเทศ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบริษัทของคุณ เมื่อมีการใช้อย่างชาญฉลาด สิทธิบัตรอาจจะช่วยท่านได้ แม้กระทั่งสร้างความสำเร็จของบริษัท และ/หรือ อาจนำไปสู่ความล้มเหลวของบริษัท หากไม่มีการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาที่ดีพอเพียง

อะไรคือทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้

ทรัพย์สินทางปัญญา (IPRs) จัดเป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ ประกอบด้วย ตราสินค้าของบริษัท แพ้เมเอกสาร สิทธิบัตร กลยุทธ์ของการวิจัยและพัฒนา และข้อตกลงการอนุญาตให้ใช้สิทธิ

ทรัพย์สินสำคัญอื่นๆ ซึ่งจับต้องไม่ได้ คือ คนหรือทรัพยากรบุคคลของบริษัท ความรู้ความเชี่ยวชาญ และรวมทั้งหลายๆ สิ่ง เช่น ฐานข้อมูล คู่มือ รายละเอียดของผลิตภัณฑ์ และคำแนะนำการผลิต สิ่งที่จับต้องไม่ได้ทั้งหมดเหล่านี้มีมูลค่าและความพยายามบางอย่างควรถูกทำขึ้นมา เพื่อที่จะกำหนดรายการทรัพย์สินทางปัญญาให้ชัดเจน เพื่อว่าเมื่อเทคโนโลยีถูกส่งผ่าน หรือเมื่อมีการซื้อ - ขายธุรกิจ หรือเกิดการรวมตัวของหน่วยงานธุรกิจการค้าให้เป็นหน่วยเดียวกันเกิดขึ้น ก็สามารถประเมินราคาตลาดของทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านั้นให้มีความยุติธรรมได้

ธุรกิจที่เล็ก ๆ เกือบจะทุกบริษัท
มักประเมินค่าของทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ที่น้อยเกินไป

ในฐานะของทรัพย์สิน ทรัพย์สินทางปัญญามีบทบาทสำคัญในส่วนของความมั่นคงในภาพลักษณ์ทางการค้าของบริษัท และอาจจะเกิดผลกระทบไม่เพียงแต่ด้านใดด้านหนึ่ง แต่อาจเกิดในทุกๆ แง่มุม ตั้งแต่ความคิดเห็นต่อบริษัท การขาย การตลาด และการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงสถานภาพทางการเงินทั้งหมดของบริษัท ผลที่ตามมา คือ ทุกคนในบริษัทควรมีส่วนร่วมไม่ทางใดก็ทางหนึ่งกับการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ดังนั้น ควรจะตระหนักและสนใจที่จะกระตือรือร้น บริหารจัดการทรัพย์สินสมบัติที่จับต้องไม่ได้เหล่านี้ อย่างไรก็ตาม มูลค่าทรัพย์สินสมบัติที่จับต้องไม่ได้เหล่านี้มีเท่าไร และพวกเขาจะนำไปใช้ให้ดีขึ้นได้อย่างไร ต้องรู้จักประเมินและบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

อะไรคือสิ่งที่บริษัทยักษ์ใหญ่ทำ

ลักษณะทั่วไปของบริษัทที่ประสบความสำเร็จทั้งหมด คือ มุ่งความคิดไปที่นวัตกรรมและความตระหนักของมูลค่าของทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ของพวกเขา บริษัทเหล่านี้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ทั้งหมด ว่ามีผลอย่างสูงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเงินของพวกเขา บริษัทยักษ์ใหญ่ มักจะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า ในอันที่จะยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน และตำแหน่งทางการตลาดของพวกเขา บริษัทที่ประสบความสำเร็จอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดการออกแบบแฟ้มเอกสารทรัพย์สินทางปัญญาที่ถูกออกแบบเพื่อที่จะควบคุมสิทธิในการใช้ ไปยังผลประโยชน์ทางการประดิษฐ์ของพวกเขาและเพื่อให้ได้รายได้มากที่สุดด้วยวิธีผ่านใบอนุญาตสัมปทาน ค่าลิขสิทธิ์ และความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่มั่นคง แน่วแน่

ความสำคัญของทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้เหล่านี้จะถูกเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำด้านการตลาดบทวิจารณ์ที่เข้าใจง่ายของบริษัทส่วนใหญ่ อย่างเช่น ฟิลิปส์, โซนี่, ซัมซุง, ไฟเซอร์ (Pfizer), Proctor & Gamble, Xerox, IBM, ฟอร์ด (Ford), The Home Depot เปิดเผยว่า ความร่ำรวยของบริษัทเหล่านี้ถูกปกปิดอย่างดี ในรูปของทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร และความรู้ความเชี่ยวชาญ ในความเป็นจริง การสำรวจของ Fortune จาก 500 บริษัทในปี 2002 ประมาณได้ว่าความร่ำรวยไม่ว่าในใดก็ตามจาก 45 - 75 เปอร์เซ็นต์ ของความมั่งคั่งร่ำรวยในแต่ละบริษัทมาจากสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา

สิทธิบัตรของเงินมีมูลค่าจำนวนเท่าไร

สิ่งนี้เกิดขึ้นบ่อยๆ ในช่วงระยะเวลาที่ได้รับการคุ้มครองจากสิทธิบัตร เมื่อผู้เป็นเจ้าของถามคำถามที่ว่าสิทธิบัตรของเงินมีมูลค่าจำนวนเท่าไร เหตุผลของการถามคำถามข้อนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้หลากหลาย จากนักประดิษฐ์ที่มองหาการลงทุนเพิ่ม เพื่อว่าสิ่งประดิษฐ์ของเขาสามารถเคลื่อนย้ายจากหลังห้องไปที่ถนนใหญ่ ไปยังผู้นำเทคโนโลยี ที่พยายามเพิ่มมูลค่าสิ่งประดิษฐ์นั้น พยายามขายหรือจะอนุญาตให้ผู้อื่นมาใช้สิทธิ สำหรับผู้ที่สนใจมาซื้อสิทธิ การอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรนับเป็นทางเลือกที่ดีที่จะใช้ประโยชน์ในการนำเทคโนโลยีที่คิดค้นขึ้นใหม่หรือเทคโนโลยีที่ปรับปรุงแล้วสู่การผลิตสินค้าที่ทันสมัยของธุรกิจ

อินโนเวชัน เอส เอ็ม อี

InnovationSME E
Innovation Commercialization Promotion Network
เครือข่ายส่งเสริมการนำนวัตกรรมไปใช้ในเชิงพาณิชย์

เว็บไซต์สำหรับผู้ประกอบการ SMEs ทุกท่าน

เว็บไซต์อินโนเวชัน เอส เอ็ม อี www.innovationsme.com

สิ่งประดิษฐ์แต่ละสิ่งประดิษฐ์มีราคามากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับปัจจัยทั่วไป 5 ปัจจัยดังนี้ :

1. ความสำคัญของสิทธิบัตร

สิทธิบัตรสำคัญ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างสูง ได้แก่ สิทธิบัตรหลอดไฟของเอ็ดิสัน (Edison) เครื่องยนต์รถยนต์ Benz สิทธิบัตรปฏิกิริยาห่วงโซ่โพลีเมอร์เรสของ Cohen (PCR) เครื่องถ่ายภาพเอกสารเครื่องแรก

ในกรณีเหล่านี้ สิทธิบัตรมีการพัฒนาไปจากเดิมมาก และผู้ประดิษฐ์และหรือเจ้าของสิทธิได้รับการผูกขาดอย่างสมบูรณ์ สามารถครอบครองธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์นั้นๆ ทั้งหมด สิทธิบัตรเรื่องสำคัญจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญบ่อยครั้งที่มีมูลค่าเป็นพันล้านดอลลาร์ ถึงแม้ว่าสิทธิบัตรส่วนใหญ่ไม่เคยไปถึงที่สูงที่นำขึ้นต้นเหล่านี้ อย่างไรก็ตามพวกเขาก็มีค่าในจุดที่ว่าพวกเขาสามารถบังคับให้คู่แข่งเริ่มปฏิรูปเดินไปพร้อมๆ กับเทคโนโลยีที่ใหม่ที่ได้ต่อยอดแล้ว และออกผลิตภัณฑ์ใหม่วางขายในตลาด หรืออนุญาตให้ใช้สิทธิสิทธิบัตรส่วนใหญ่มักอยู่ในระดับที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่มีความก้าวหน้าขึ้นเล็กน้อยเท่านั้น คำถามที่ถูกถามบ่อยๆ เกี่ยวกับราคาของสิทธิบัตรที่สำคัญๆ และมีศักยภาพเชิงพาณิชย์สูง ก็คือคู่แข่งของฉันจ่ายค่าตอบแทนในการใช้ผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการที่อยู่ในความคุ้มครองของฉันเป็นจำนวนเท่าไร

2. ตลาด

ขนาดของตลาด จำนวนของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง มีผลกระทบต่อมูลค่าของสิทธิบัตร การขายประเภทไหนที่สามารถถูกคาดหวังว่าจะได้รับการสนับสนุนจากสิทธิบัตร และมันนานแค่ไหน ตัวอย่างที่ดีของจำนวนสินค้าซึ่งมีอยู่ในตลาดที่เห็นได้ชัดคือ ชิพของอินเทล มีปรากฏอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง ซึ่งมีรายงานว่าประเมินมูลค่าได้หลายพันล้านดอลลาร์

3. ระยะเวลาของสิทธิบัตร

สิทธิบัตรมีอายุสูงสุด 20 ปี นับจากวันยื่นขอรับสิทธิบัตร ดังนั้นอำนาจผูกขาดก็มีศักยภาพ 20 ปี สิทธิบัตรที่เพิ่งได้รับการจดทะเบียนคุ้มครองมีระยะเวลายาวนานเพียงเพื่อที่จะดำเนินการใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าทางธุรกิจ มันเป็นเรื่องยากที่สิทธิบัตรที่ใกล้หมดอายุจะส่งผลการคุกคามที่ยิ่งใหญ่ไปยังคู่แข่ง มันใจได้ว่าพวกเขาจะมีการคิดเทคโนโลยี หรือผลิตภัณฑ์ของพวกเขาเอง หลังจากนั้นจะไม่มีการแข่งขันจากการผูกขาดของเจ้าของสิทธิบัตร สิ่งหนึ่งที่ต้องพิจารณา คือ ระยะเวลาที่สิทธิบัตรสามารถสร้างประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ และต้องระวังว่าสิทธิบัตรใหม่ จะดีกว่า มีศักยภาพเชิงพาณิชย์สูงกว่าเกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร

4. งานที่มีปรากฏอยู่ก่อนแล้ว (Amount of Prior Art)

จำนวนของเอกสารที่ถูกอ้างอิงหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้รับสิทธิบัตรมีผลต่อมูลค่าของสิทธิบัตร โดยทั่วไปถ้าผลิตภัณฑ์เป็นเพียงผลิตภัณฑ์ย่อยอันหนึ่งจากหลายผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน จะทำให้ลูกค้ามีโอกาสเลือกมากขึ้น และมูลค่าของแต่ละสิทธิบัตรนั้นๆ ไม่สูง เพราะมีโอกาสเลือกมาก แต่ถ้าไม่มีสิทธิบัตรข้างเคียงหรือมีน้อย ผลิตภัณฑ์ก็จะแปลกแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว จึงเป็นที่ต้องการของลูกค้ามากกว่า

5. นัยสิทธิบัตร หรือความสำคัญของสิทธิบัตรนั้นๆ

สิทธิบัตรมีนัยของตัวเอง และเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้ได้รับศักยภาพมากที่สุด หรือหนุนให้สิทธิบัตรอื่นสร้างมูลค่าได้สูง สิทธิบัตรบางรายการยื่นจดทะเบียนไว้ เพื่อป้องกันผู้อื่นมาจด หรือถูกซื้อไว้ หรือขออนุญาตใช้สิทธิไว้ เพื่อกีดกันหรือป้องกันไม่ให้บริษัทอื่นเข้ามาแข่งขันในตลาด สิทธิบัตรที่ต่อยอดสิทธิบัตรฉบับก่อน ช่วยคุ้มครองสิทธิบัตรก่อนหน้าให้สร้างผลประโยชน์แก่บริษัทได้สำเร็จ เช่น บริษัทยาหรือบริษัทเทคโนโลยี มีการออกสิทธิบัตรเพิ่มเติมเพื่อป้องกันสิทธิบัตรฉบับแรกๆ ให้สามารถทำผลกำไรได้มั่นคงและยาวนาน ป้องกันและรักษาตลาดของสินค้าผลิตภัณฑ์ ให้มีความมั่นคง ใช้ความสามารถทางเทคโนโลยี และความสามารถในการเจรจาขออนุญาตให้ใช้สิทธิในการต่อรองสร้างความได้เปรียบในทางการค้า

ที่มา : http://www.wipo.int/sme/en/documents/valuing_patents.htm